

virtutis moderativæ passionum formaliter loquendo, et essentialiter, sicut carent essentiali materia, et objecto harum virtutum.

LXII. Quare licet verum sit, quod virtutes istæ moderativæ passionum possint habere diversum statum, sicut in statu beatitudinis, et innocentiae, et in statu peccati, hoc ideo est, quia ipsa materia suscipere potest diversum statum, aliter enim se habent passiones in statu corruptionis, aliter in statu innocentiae, et beatitudinis, sed tamen in omni statu passiones dantur, licet diverso modo dispositæ, et ideo semper posunt esse virtutes in omnibus istis statibus, licet diverso modo actus eliciant. Cæterum si omnino excludantur passiones, ita quod nullum statum habeant, nulla remanet capacitas virtutum, quia totaliter earum materia, et possibilitas ejus tollitur pro quocumque statu. Nec sufficit actus conditionatus circa materiam impossibilem, quia virtus directe, et per se est habitus electivus; ergo respicit electionem; ergo non actum conditionatum, electio enim non est impossibilem, etiam sub conditione; sed conditionata voluntas, circa rem impossibilem, neque efficax est, neque electio, quia electio ordinatur ad usum, et ad assecutionem. Non ergo pro conditionatis actibus circa res impossibiles, directe, et per se datur electio; ergo neque habitus electivus; ergo neque virtus.

LXIII. Unde solvuntur opposita fundamenta. Ad primum negatur consequentia; non enim sollicitat, et instigat dæmon ad illud peccatum per modum complicitis in illo, sed ratione odii erga nos ex quo movetur ad suggerendum peccatum, quod ipse non potest perpetrare. Et Angelus bonus ex charitate movetur ad persuadendum castitatem, quam ipse exercere non valet; si-

cut e contra nos per actum religionis rogamus Deum, ut faciat aliquid quod non per religionem, sed per misericordiam Deus facturus est. Et sic bene potest sollicitatus facere per unam virtutem quod sollicitans proponit per aliam. Et illa differentia per velle mihi, vel tibi non distinguit actum, per hoc præcise, et materialiter, transeat; per hoc ut ortum ex diversis motivis, et rationibus formalibus, nego, sicut velle mihi bonum per concupiscentiam fundat spem, et velle alteri bonum per amicitiam fundat charitatem, quæ sunt diversæ speciei.

LXIV. Ad confirmationem respondetur illam voluntatem conditionatam in subjecto habente impossibilitatem ad materiam talis actus non exigere virtutem specialem, quia talis actus est incapax, quod fit electio, nec in illo eliciendo est specialis difficultas, sed sufficienter reducitur ille actus ad generalem voluntatem bene operandi, vel ad charitatem, quæ se extendit ad omne bonum si posset propter Deum. Homo autem in statu innocentiae, et in statu beatitudinis non est incapax materiæ virtutum, scilicet passionum, licet non cum perturbatione sicut nos, sed omnino sedatas habet illas, utpote carendo fomite. Et sic potest habere rectam electionem eliciendi passiones, seu actus illos appetitus sensitivi omnino sedatos, ut sunt in illo statu, et componendi illos si turbarentur pro alio statu, quia omnium capax est. Et ideo formale harum virtutum, quod est recta voluntas, seu electio circa id quod materiale est in his passionibus perfectissime manet in patria, ut docet S. Thomas infra quæst. LXVII, articulo primo. Et idem a fortiori est de statu innocentiae, licet pro utroque statu non sit possibilis talis passio immoderata.

LXV. Et cum dicit S. Thomas I

part. quæstione xcv, art. III, quod virtutes quæ important, aut supponunt aliquod malum in subjecto non erant in statu innocentiae secundum actum, sed secundum habitum, ut pœnitentia, quæ est dolor de peccato commissio; in illo autem statu neque erat dolor, neque supponebatur peccatum, erat tamen homo sic dispositus, ut si peccatum præcessisset, doleret, Respondemus quod iste habitus in isto statu non poterat habere illum actum doloris formaliter, et in hoc vere dicit D. Thomas, nec enim formaliter, et in actu poterat in illo statu dolere de peccato commissio, sicut neque beati in cœlo dolent de peccatis. Quia tamen ratione naturæ, licet non ratione status sunt capaces illius actus, possunt illæ virtutes alium actum habere, scilicet electionem, imo et gaudium de dolore peccatorum habito, vel possibili haberi (possibile enim electio est) si tamen impossibile sit materia, ut in Angelis passiones, in Christo peccatum, impossibile redditur talium electio, atque adeo et virtus electiva, cum electio non sit impossibilem.

ARTICULUS VII.

An virtutes morales infusæ dentur in nobis?

I. Esse aliquas virtutes nobis infusas negari nullo modo potest, cum constet ex Concilio Tridentino, sessione VI, capite VII fidem, spem, et charitatem infusas esse, cum dicit quod: «In ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc simul infusa accipit homo per Jesum Christum cui inseritur, fidem, spem, et charitatem.» Quæ verba fortius, et expressius ostendunt fidem, spem, et charitatem esse aliquid infusum,

et habituale, quam id quo aliqui id volunt probare ex Concilio, scilicet, quia definit nos justificari per aliquid inhærens, et creatum. Sed nos non innitimur solum his verbis, sed istis aliis, quæ adduximus, quæ expressiora sunt, quia non loquuntur solum de forma justificante, sed de virtutibus theologis, fide, spe, et charitate, nec solum dicunt esse quid inhærens, sed infusum. Esse autem habitus, non dicit clare Concilium, sed deducitur per consequentiam necessariam; tum, quia loquitur de omni justificatione, etiam parvulorum, in quibus constat non esse actus, sed habitus; tum, etiam, quia loquendo de adultis non omnes eliciunt actum charitatis cum justificantur, et tamen infunditur eis charitas cum remissione peccatorum; ergo est habitus; tum, quia actus proprie non infunditur, sed elicitur; ergo sumendo ly infusa in proprietate sermonis, pro habitu debet accipi, non pro actu. Sed tamen hoc de habitu non ita exprimitur in Concilio, sicut aliud de infuso, et ideo certius est in Concilio has virtutes theologicas esse infusas, quam esse habituales.

II. Difficultas est de virtutibus moralibus infusis, an dentur in nobis præter theologicas. De his enim expresse loquitur, S. Thomas in hac quæstione VI, art. III, in quo tenuit partem negativam Durandus in III, distinct. XXXIII, quæst. VI et Henricus quodlibeto VI, quæst. XII; Gabriel in IV, dist. IV, quæst. I, art. II, concl. VIII et art. III, dubio II; in eadem ut probabiliorum inclinatur Scotus in III, dist. XXXVI, quæst. I, §. Contra hoc est. Oppositam tenet S. Thomas in hac quæstione LXIII, art. III, et consentiunt communiter ejus discipuli, et fere omnes theologici, etiam extra ejus scholam, quos referunt in præsentem Lorca super hunc locum disp. XVII; Montesinos disp. XXXVIII,

quæst. iv, numer. cxv; Martínez dubio primo super eundem articulum. Et aliqui censurant oppositam sententiam, Mediana quidem hic, et quæstione LI, articulo iv, tamquam valde temerariam, et de aliquibus virtutibus, ut pœnitentia, continentia, et prudentia esse contra fidem expresse: Martínez autem quod sit temerarium absolute eas negare, de aliquibus autem virtutibus, proximum errori, ut de prædictis.

III. Nihilominus dicendum est cum communi auctorum sententia dari quidem has virtutes morales infusas distinctas a virtutibus theologis, et donis Spiritus sancti, non tamen eas negare est dignum censura certa, et indubitabili, neque cum magno fundamento adstrui posse loquendo de omnibus virtutibus: nam de aliqua statim exceptionem ponemus. Unde neque D. Thomas censura aliqua illam sententiam inussit, neque Cajetanus licet alleget pro se auctoritatem Concilii Viennensis in clementina unica, de summa Trinitate.

IV. Et ut incipiamus ab ista ultima parte conclusionis sciendum est, quod de virtutibus moralibus fit quidem mentio in sacra Scriptura, et patribus; unde enim acceperunt scholastici numerum quatuor virtutum cardinalium; sed quod sit duplex ordo, et linea virtutum moralium, ita quod aliæ sint infusæ, aliæ acquisitæ, de quo est præsens difficultas, vix loquuntur, aut solum tali modo, quod probabiliter possit ex eis deduci, quod dentur istæ virtutes morales infusæ. Nam aliqua loca solum loquuntur de virtutibus in genere, ut cum dicitur: *Deus virtutum: Et qui operatur virtutes in nobis*, ad Gal. III: *Et in omni virtute confortati secundum potentiam virtutis ejus*. Aliquando specialiter loquuntur de aliquibus virtutibus, seu donis, quæ a Deo tribuuntur, ut de

sapientia, et scientia, et consilio, et de fortitudine, quæ de cœlo est, et de timore, et continentia, et similibus. Sed quod istæ virtutes sint morales infusæ distinctæ a donis Spiritus sancti, et virtutibus theologis in hoc est difficultas. Nam fortitudo etiam est donum Spiritus sancti, et consilium, et sapientia, et scientia. Continentia autem a Deo est, quantum ad victoriam perfectam temptationum, non autem constat, quod etiam quantum ad habitum infusum.

V. Et D. Augustinus cum dicit super Psalmum cxviii, concione xxvi, ad illa verba: *Feci iudicium, et justitiam*, quod: « Justitia est virtus animi, quam Deus in nobis operatur, licet actus ejus a nobis sit, » et iterum de omni virtute dicit, quod: « Est qualitas bona mentis, quam Deus in nobis sine nobis operatur, » non expresse, et distincte loquitur de moralibus virtutibus, sed vel generaliter de virtutibus infusis quæcumque illæ sint; vel de justitia, non ut est specialis virtus moralis, sed ut generalis est in omni virtute, quæ facit iudicium, hoc est opus justum, et bonum. Et dato quod loqueretur de justitia, quæ est specialis, et cardinalis virtus, et illam infusam poneret, non inde sequitur omnes virtutes morales infusas dari. Nam de aliquibus specialiter, ut de pœnitentia statim dicemus, quanta certitudine tenendum sit quod sint infusæ. Denique ille locus Sap. VIII: *Sobrietatem, et prudentiam docet, et justitiam, et virtutem, etc.* probabiliter quidem ostendit has virtutes esse infusas; sed non certo, nec sub mensura, quia intelligi potest de virtutibus cardinalibus acquisitis, aut de aliquibus earum actibus, qui exercentur per dona Spiritus sancti.

VI. Superest vero examinare, an in Concilio Viennensi, et in capite

Majores de baptismo inveniatur aliqua definitio, vel determinatio ratione cujus possit oppositum censurari. Et quidem in illo textu in capite Majores (quod non est desumptum ex Concilio Lateranensi, ut aliqui male putant, sed est rescriptum Innocentii III ad archiepiscopum Arelatensem) solum tractatur illa quæstio, an in baptismo infundatur gratia, et virtutes; an vero solum fiat remissio peccatorum, in quo diversi doctores contrarie sentiebant: omnes tamen videbantur supponere quod gratia, et virtutes etiam præter fidem, et charitatem erant infusæ; sed negabant infundi parvulis in baptismo, quia non nisi consentientibus possunt infundi: parvuli autem consensum carent. Non ergo absolute negabant infundi virtutes, sed negabant infundi non consentientibus. Et sic controversia cum ipsis non erat circa hoc an darentur, vel non darentur virtutes infusæ, sed de conditione requisita ad infusionem, scilicet quod subjectum consentiat. Hoc autem ex ipso textu manifeste constat, ubi de hac opinione sic inquit: « Asserunt enim parvulis inutiliter baptisma conferri, quod nituntur probare, illud primo, et præcipue inducentes, quod cum secundum verbum Jacobi Apostoli dicitur in epistola sua: Charitas operit multitudinem peccatorum, et juxta illud testimonium veritatis in evangelio de peccatrice, quæ ipsius pedes laverat, perhibentis: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam multum dilexit, non nisi per charitatem et in charitate crimina dimittantur parvulis qui nec sentiunt, nec consentiunt, et charitatem non habent: quæ sentientibus, et consentientibus tantum infunditur, peccatum non dimittitur in baptismo. » Hæc erat sententia istorum auctorum, non quod charitas, et aliæ virtutes non infunderen-

tur, de hoc enim nulla fuit quæstio apud ipsos, neque ad pontificem delata, sed supponendo quod virtutes infundebantur, dicebant ad earum infusionem requiri consensum voluntatis et quia hic parvulis deest, negabant ipsis virtutes infundi. Nec inter has virtutes solas theologicas, sed etiam alias enumerabant, ut patet in illis verbis, quæ in calce textus ponuntur: « Istud vero quod opponentes inducunt fidem, aut charitatem aliasque virtutes parvulis, utpote non consentientibus, non infundi, a plerisque non conceditur, etc. » Ubi constat istos oppositos auctores non solum locutos fuisse de theologis, quales sunt fides, et charitas, sed etiam de aliis virtutibus, quæ non possunt esse, nisi morales.

VII. Cum ergo in isto Innocentii rescripto, nihil circa illas duas opiniones de infusione gratiæ, et virtutum in baptismo fuerit resolutum, iterum de utraque tractatum est in Concilio Viennensi, et determinavit Concilium, opinionem illam, quæ affirmat parvulis, et adultis conferri in baptismo informantem gratiam, et virtutes, tamquam probabilior, et dictis sanctorum, et doctorum modernorum theologiæ magis consonam esse eligendam. Ubi Concilium directe approbat opinionem illam, quam indecisam reliquit Innocentius III, quæ opinio dicit in baptismo infundi, etiam parvulis gratiam, et virtutes, et cum parvulis non possint infundi virtutes quantum ad actum, restat quod quantum ad habitum infundantur, quod etiam expresse illa opinio dicebat, ut ibidem refertur.

VIII. Cæterum licet hæc opinio supponeret dari virtutes infusas, et apud rescriptum Innocentii expresserit hæc opinio se loqui de fide, et charitate, aliisque virtutibus sub quo nomine videntur includi virtutes

morales, tamen approbatio Concilii Viennensis non æque omnia illa complectitur, et super ea cadit, sed tantum eligit hanc opinionem secundam, quæ dicit conferri in baptismo, tam parvulis quam adultis informantem gratiam, et virtutes. Ubi approbavit hanc opinionem quantum ad infusionem virtutum loquendo in genere, non specificando, et distinguendo morales, et theologicas. Erit ergo non solum minus probabile, sed etiam minus consonum dictis sanctorum, affirmare non infundi virtutes absolute loquendo, et in communi; non infundi vero morales in speciali, nihil ad approbationem Concilii spectat. Et licet hæc opinio, ut fuit relata in rescripto Innocentii mentionem fecerit fidei, et charitatis, et aliarum virtutum, tamen ibi nihil Innocentius determinatur, postea vero Clemens V in Concilio Viennensi, non approbavit illam opinionem quoad omnia specialiter, sed solum quod infunderentur in baptismo virtutes, et gratia, etiam parvulis, sed non voluit exprimere individualiter quænam essent istæ virtutes, relinquens hoc theologicæ disputationi. Et sic ex istis decisionibus, nihil censurabile certo, et indubitate deducitur, quoad istas virtutes in speciali.

IX. Solum ergo ex Concilio Tridentino (ut supra retulimus) deducitur aliquas virtutes in speciali infundi, scilicet theologicas, fidem, spem, et charitatem. Et hoc cum ita expressum sit in Concilio pertinet ad dogma fidei. De virtutibus autem moralibus ibi nihil dixit loquendo de omnibus generaliter. Sed tamen de aliqua virtute morali, scilicet pœnitentia, etiam ita proxime deducitur debere esse infusam ex doctrina Concilii, ut existimem de hac morali virtute non posse sine censura negari quod sit virtus infusa, itaque existimo ad minus esse proximum

errori negare quod virtus pœnitentiæ (et hæc moralis est) sit virtus infusa. Patet, quia per proximam, et immediatam consequentiam deducitur ex doctrina Concilii. Nam ex Concilio constat actum pœnitentiæ esse supernaturalem per se, et quoad speciem, sicut actus credendi, et sperandi; ergo necessario debet procedere a principio, et habitu supernaturali; ergo ab infuso, quia quod supernaturale est, non potest esse acquisitum, sed infusum, cum sit donum divinum, et ipsius Dei in aliquo facientis nos consortes, et participes. Primum antecedens est tum ex sessione VI, canone III: « Si quis dixerit, sine præveniente Spiritu sancti inspiratione, atque adiutorio hominem credere, sperare, diligere, et pœnitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit: » ubi actus credendi, sperandi, et diligendi eodem jure supernaturalitatis censentur atque actus pœnitendi, quia ad omnes æqualiter requiritur adiutorium, et inspiratio Spiritus sancti, quod supernaturale aliquid in Conciliis designat; quæ enim naturalia sunt, viribus propriis acquiruntur, non gratia Spiritus sancti.

X. Tum etiam, quia loquens de actu pœnitentiæ, qui est attritio, et non formatur charitate, dicit in sessione XIV, capite IV etiam: « Donum Dei esse, et Spiritu sancti impulsu non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat, » ubi Concilium loquitur de actu pœnitentiæ, ut distinguitur a charitate, quia loquitur de illo, qui nondum formatur charitate, et supernaturalem esse fateatur, quia dicit esse donum, et impulsu Spiritus sancti, atque ad justitiam parare viam, quia est dispositio ad justificationem, quod totum supernaturale est. Consequen-

tia vero est nota, quia actus per se, et ex sua substantia supernaturalis petit principium ex sua specie supernaturale; ergo et infusum, quia supernaturalis habitus non acquiritur; nec minus infusionem postulat, quam alii habitus supernaturales fidei et charitatis et spei.

XI. Hæc de censura circa opinionem negantem has virtutes infusas.

XII. Veniamus ad fundamentum conclusionis positæ, et sententiæ D. Thomæ quam tribus rationibus confirmo. Primo, ex similitudine virtutis pœnitentiæ ad alias virtutes morales secundo, ex argumento: Sed contra D. Thomæ adducientis locum illum Scripturæ: *Sobrietatem, et prudentiam docet, etc.* tertio, ex ipsa ratione propria, et exigentia charitatis, quæ versatur circa ultimum finem, et exigit electiones mediorum conformes, et proportionatas illi ordini in quo talem finem attingit, scilicet in ordine supernaturali, in quo assequendus est.

XIII. Primum fundamentum sic propono: Datur pœnitentia, quæ est supernaturalis, et infusa, et non est virtus theologica, nec intellectualis, sed moralis; ergo etiam dantur aliæ virtutes morales infusæ, seu supernaturales. Major constat ex dictis, et probatione deducta ex Concilio Tridentino allegato, nec enim efficacius probari potest, quod aliqua virtus sit supernaturalis, quam ex eo quod proprius ejus actus sit supernaturalis, et Concilium docet actum illum pœnitendi, et attritionem, supernaturalem esse, ut vidimus; ergo et virtus ipsa supernaturalis est. Minor etiam est certa, quia pœnitentia non est aliqua ex tribus virtutibus theologicis fide, spe, et charitate, et ipsum pœnitere numeratur a Concilio, ut quartus actus a credere, sperare, et diligere, ut patet in sessione VI citata, capite III. Et a

fortiori, quia actus attritionis, qui non est charitate formatus, atque adeo non elicitur a charitate, est actus supernaturalis, ut colligitur ex verbis Concilii citati, sess. XIV, cap. IV; ergo et pœnitentia, quæ est virtus elicitive illius. Unde in hoc actu attritionis, et virtute elicente illam non potest Vazquez dicere, quod est actus virtutis theologicæ, sicut dicit de contritione, quam putat esse actum charitatis, non virtutis moralis pœnitentiæ, sic disputatione LXXXIV. Sed hoc etiam falsum est; eo tamen dato nos non urgemus argumentum in isto actu, sed in attritione, quam Vazquez negare non potest non esse actum charitatis, sed alterius virtutis. Nec est intellectualis, quia non residet in intellectu, sed in voluntate, si quidem actus proprius pœnitentiæ, qui est contritio, vel attritio definitur, quod est dolor de peccatis, ut patet in Concilio Tridentino, sessione XIV, cap. IV, dolor autem non est actus intellectus, sed appetitus, sicut nec gaudium, seu delectatio, quæ est ejus oppositum. Est ergo virtus moralis, et ad voluntatem spectans.

XIV. Consequentia vero argumenti facti probatur, quia non stat quod in virtutibus moralibus detur una ordinis supernaturalis, et non aliæ, cum omnes virtutes sint connexæ, et saltem ista virtus moralis pœnitentiæ debet dirigi a prudentia, quia omnes virtutes morales a prudentia accipit regulam, et non potest virtus illa moralis supernaturalis dirigi a prudentia ordinis naturalis, nam regula quæ imponitur tali virtuti supernaturalis esse debet, cum formalis ratio virtutis juxta regulam, qua tendit in objectum, desumatur, si quidem specificativum illius est objectum, prout regulatum sic a ratione; ergo non potest objectum specificum virtutis pœnitentiæ esse supernaturale, et